

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteeksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen [• Uusien rahoitusinstrumenttien osalta on elintärkeää, että rahoitusmuodot huomioivat myös yksinyrittäjät ja pienyrittäjät. Selonteossa kulttuurin ja luovien alojen tunnusluvussa yrittäjien osuuden on merkitty olevan 25%. On kuitenkin huomioitavaa, että monilla luovilla aloilla tosiallinen yrittäjien ja yksinyrittäjien määrä voi edustaa valtaosaa alan toimijoista, esimerkiksi koru- ja kultaseppäalalla luku on lähempänä 80 prosenttia. Mikäli pienet toimijat jätetään rahoituksen ulkopuolella, voi tietyille aloille muodostua tilanne, jossa suurin osa alan toimijoista jää mahdollisten tuki- ja rahoitustoimien ulkopuolelle, ja täten koko ala kokonaisuudessaan jää kehittymättä. • Esimerkki yksinyrittäjistä ovat

taidekäsityöläiset. Usein tämän ryhmän merkitystä saatetaan väheksyä. Käsityötaidon arvostus kuitenkin kasvaa jatkuvasti ja kuluttajat arvostavat yhä enemmän käsityönä valmistettuja tuotteita. Vaikka kulttuuri- ja luovilla aloilla on suuri houkutus keskittyä helposti skaalautuviin aloihin kuten av- ja kirjallisuus, on juuri taidekäsityöläisten joukossa aloja, jotka edustavat meille tärkeä kulttuuriperinnön säilymistä. Tästä syystä kulttuurin ja taiteen kehittämisessä tulee myös pitää mukana taidekäsityöläiset. Ei tule unohtaa, että myös pienet toimijat voivat kasvaa, kehittyä ja työllistää – ei vain isot yritykset. Lisäksi yksinyrittäjien itsensä sekä alihankkijoiden työllistäminen edistää kokonaistyöllisyyttä. • Rahoitusten ja tukien tulee jakaantua myös entistä laajemmalle joukolle. Kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäätöksissä usein toistuvat samat isot, vakiintuneet toimijat. Mikäli kulttuuri- ja taidealoja halutaan kehittää, tarvitaan tilaa myös uusille toimijoille erityisesti niille aloille, joissa perinteisesti ei vielä ole vakiintunutta kehittämistoimintaa. Muuttuvassa maailmassa tällaiset toimijat eivät ole pelkästään uusia yhdistyksiä vaan esimerkiksi klusterimaiseen toimintaan tähtääviä yrityksiä. Liian usein myös rahoitusmuodot valuvat kauniista juhlapuheista huolimatta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen hankkeisiin sen sijaan, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittämiseen haettaisiin mukaan laajemmalla kirjolla toimijoita mm. liike-elämästä. (esimerkkinä Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen teeman varsinainen hankehaku, ESR+) • Rahoitusmuodoissa on myös hyvä huomioita, että usein omarahoitusosuuksien muodostaminen voi olla haaste, erityisesti hankkeissa, joissa synnytetään uusia yhteistyön muotoja tai aloitteita. Tämän vuoksi kaivataan joustavia vaihtoehtoja eri kulttuurialojen elinvoimaistamiseen, jossa toimenpiteitä voidaan toteuttaa minimaalisella omarahoitusosuudella. • Rahoitus- ja avustus/tukimallien tulee tukea entistä enemmän kulttuuri- ja taidealojen toimijoita myös liiketoiminnan kehittämisessä. Kokemuksesta on huomattu, että monesti apurahapäätöksissä taiteen tekeminen itseisarvona on ollut merkittävämpää kuin tahtotila muodostaa omasta osaamisestaan elinkelpoista ja elinvoimaista liiketoimintaa. Siksi esimerkiksi apurahoissa on syytä ottaa sallivampi ote hakijoihin, joilla on halu toimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen - ei vaan taiteenluomiseen, jolle välttämättä ei ole markkinalähtöistä kysyntää. Taiteen ja kulttuurin liiketoiminnan kehittämistä, tuotteistamista ja kaupallistamista ei tule nähdä negatiivisessa valossa, kun puhutaan taiteen tekemisestä. • Useat rahoitusmuodot korostavat yhteistyötä. On kuitenkin tunnistettava, että kaikilla taiteen ja kulttuurin aloilla ei ole yhteen kokoavia rakenteita, joiden kautta esimerkiksi hankkeita voitaisiin hallinnoida – eikä usein yksittäisellä taiteilijalla ole resursseja ja osaamista tällaiseen. Siksi tarvitaan myös yhteen kokoavia voimia ja koordinoijia, jolloin tarvitaan omanlaisia rahoitus- ja tuki-instrumentteja tällaisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen. • Suomessa voitaisiin hyödyntää EU:n rahoituksia huomattavasti enemmän. Tässä tuki ja opastus hakemuksien tekemiseen pitää viedä erittäin käytännönläheiseksi ja konkreettiseksi. Moni luovan ja kulttuurialan toimija ei edes tiedä minkälaisia EU-rahoitusmahdollisuuksia olisi tarjolla. Rahoitusten verkkopalvelun osoitteen sijaan tarvitaan selkokielistä opastusta ja asiantuntemusta siihen, mitä EU-rahoitusta olisi tarjolla. Erityisesti yhteisöjen ensimmäisen hakemuksen luomista tulisi opastaa jopa kädestä pitäen, sillä tämän jälkeen seuraavan hakemuksen koostaminen on helpompaa. • Kulttuurin ja taiteen kehittämisessä on tärkeää myös muistaa alat, joiden kasvukäyrä ei ole ollut noususuhdanteinen. Myös alat, jotka ovat jopa pitkään olleet stagnaation tilassa, omaavat kasvupotentiaalia. Mikäli keskitytään vain kasvualoihin, jää kulttuurin ja taiteen kentältä unholaan monia aloja, joita tulisi kehittää ja elinvoimaistaa.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Jules & Beryl Oy intohimona on tuoda kotimaiset korut suuren yleisön tietoisuuteen sekä yhdistää korujen tekijät ja kuluttajat. Olemme saavuttaneet alalla kaivatun rohkean uudistajan ja yhteen tuojan aseman sekä tuonut raikkaita näkemyksiä, uudenlaisia verkostoja ja strategista liiketoimintavisionäärisyyttä.

Kehitämme korumuotoilua uudenlaisten yhteistyöhankkeiden, tapahtumien sekä verkoston rakentamisen avulla, koska kotimaiset korut ansaitsevat saada äänensä kuulluksi, korujen tekijät työnsä näkyväksi ja korujen ystävät omaa persoonaansa kuvastavia koruja ostettavakseen. Yhteiskunnallinen merkitys kiteytyy kotimaisen osaamisen säilyttämiseen, työllisyyden turvaamiseen erityisesti ammattikunnan pientoimijoille ja tietoisuuden lisäämiseen siitä, että suomalaiset korut ovat vastuullinen ja kestävä hankinta, joka ylläpitää myös omaa kulttuuriperintöämme.

Osallistumme Kulttuuripoliittisen selonteon toimenpanoon erityisesti suomalaisen koru- ja kultaseppäalan yhteentuojana ja yhteistyön edistäjänä. Tavoitteenamme on kehittää alalle managerointi- ja yhteistoimintaklusteri, jonka avulla edistämme yksinyrittäjävaltaisen kotimaisen korualan kasvua ja kansainvälistymistä.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittinen selonteko nostaa esiin tärkeitä ja toivottuja teemoja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden toiminnan kehittämiseen ja kasvuun. Suhtaudumme erittäin positiivisesti esimerkiksi rahoituskentän uudistuksiin, yrittäjyysosaamisen kehittämiseen sekä välittäjäportaan toiminnan vahvistamiseen.

On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota myös sektorin yksinyrittäjävaltaisiin aloihin sekä kentän aloihin, jotka eivät vielä kuulu kasvuvetoisimpiin tai helposti skaalautuviin. Keskittymällä digitalisaation tarjoamiin mahdollisuuksiin alan kasvun luomisessa, vauhtisokeudessa unohtuu monet kulttuuri- ja taidealat, jotka ovat muotoilu- ja käsityötaidevaltaisia. Vaikka digitalisaatio on luonut ennen näkemättömän suuria globaalien menestyksen mahdollisuuksia, on kulttuurissamme ja taiteessamme paljon säilytettävää ja suojeltavaa, joka ei - eikä myöskään tarvitse - ratsastaa digitalisaation aallonharjalla. Tällaisilla aloilla korkea käsityötaito sekä ainutlaatuinen muotoilu, ovat keskeisiä kasvuille, ja koulutukselle on merkittävä rooli näiden taitojen ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Samalla on kuitenkin selvää, että kuten moni koru- ja kultaseppäalan toimija, taide- ja kulttuurialan edustajista moni kohtaa merkittäviä haasteita globaalissa kilpailussa. Monet osaajat kamppailevat pienyritysten rajallisten resurssien ja erityisesti kasvuun tarvittavan osaamisen (esim. brändin rakentaminen, digitaalinen markkinointi ja kansainvälistyminen) puutteen kanssa, mikä rajoittaa

heidän mahdollisuuksiaan kasvaa ja tavoittaa uusia asiakkaita. Myös pirstaleisuus ja yhteistyön puute hidastavat alojen kehitystä ja heikentävät kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Erityisesti yksinyrittäjä- ja taidekäsityövaltaiset alat kaipaavat yhteen tuovia ja kokoavia voimia & tekoja, perinteisen välittäjätoiminnan lisäksi. Yhteistyön tarve korostuu erityisesti yksinyrittäjien keskuudessa, jotka usein kohtaavat haasteita resurssien riittämättömyyden ja monipuolisen osaamisvaateen suhteen. Kulttuuripoliittisessa selonteossa yhteistyön korostamisessa tulee myös ottaa askel taide- ja kulttuurialojen sisäisen yhteistyön kehittämiseen, sen sijaan että korostettaisiin vain eri alojen välistä yhteistyötä.

(Toimenpide-ehdotukset eivät tallentuneet toimenpidekokonaisuuksittain. Alla kooste kaikista ehdotuksista:)

KULTTUURIN TEKIJÄT AVAINASEMASSA

- Monelle kulttuuri- ja taidealan toimijalle ns. väkisin yrittäjyys on ainoa keino työllistyä. Pidämme erittäin tärkeänä, että käytännönläheinen yrittäjyysosaamisen on osa koulutusta. Tämä valmistaa opiskelijan jälkeiseen itsensä työllistämiseen. Opettajiksi yrittäjyysosaaminen tarvitsee ennen kaikkea oikeaa yrittäjätaustaa ja yrittäjyydessä kiinni olevia henkilöitä. Yrittäjyys ei ole oppiaine, jota opetaan kirjoista vaan parhaiten kokeneiden yrittäjien toimesta.
- Yrittäjyysosaamisen lisäksi koulutuksessa ei kuitenkaan sovi unohtaa substanssiosaamisen tärkeyttä. Nykyistä enemmän tulee panostaa myös korkeaan käsityötaitoon ja sen ylläpitämiseen. Käsityötaitoja tulee tukea myös muotoilupainotteisella koulutuksella, joka synnyttää yhdessä yrittäjyysosaamisen kanssa hyvin muotoiltuja ja kuluttajissa ostamisen hinkua luovia tuote/teoskokonaisuuksia.
- Osana yrittäjyystaitojen kehittämistä ja tukemista, varsinkin juuri aloittaneille tekijöille, olisi tärkeää tarjota mentorointia ja vertaistukea esimerkiksi erilaisten kasvuohjelman/mentorointiohjelmien kautta, jossa tuella ja opastuksella voi kehittää samalla omaa liikeideaansa sekä tuotteitaan/teoksiaan.
- Eri taiteenalojen kohtelu rahoituksessa tasapuolisesti on erityisen tärkeää. Tällä hetkellä esimerkiksi työskentelyapurahat tuntuvat ohjautuvan aloille, jotka ovat tunnettuja, näkyviä ja pinnalla julkisessa keskustelussa. Tämä synnyttää negatiivisen kierteen, jolloin huomiotta jäävillä aloilla ei edes anneta tosiasiallista mahdollisuutta nousta esiin.
- Tästä syystä on tärkeää erilaisissa rahoitusmuodoissa myös tukea hankkeita ja toimenpiteitä, jotka edistävät taide- ja kulttuurialojen tunnettavuutta ja näkyvyyttä. Esimerkiksi alaa yhdistävät isommat tapahtumakonseptit auttavat tekemään kyseistä alaa tutuksi suuremmalle yleisölle luoden samalla uudenlaisia kulttuurielämyksiä.

UUDISTUMISEN, KESTÄVYYDEN JA KASVUN MAHDOLLISTAMINEN

- Uusien rahoitusinstrumenttien osalta on elintärkeää, että rahoitusmuodot huomioivat myös yksinyrittäjät ja pienyrittäjät. Selonteossa kulttuurin ja luovien alojen tunnusluvuissa yrittäjien osuuden on merkitty olevan 25%. On kuitenkin huomioitavaa, että monilla luovilla aloilla tosiallinen yrittäjien ja yksinyrittäjien määrä voi edustaa valtaosaa alan toimijoista, esimerkiksi koru- ja kultaseppäalalla luku on lähempänä 80 prosenttia. Mikäli pienet toimijat jätetään rahoituksen ulkopuolella, voi tietyille aloille muodostua tilanne, jossa suurin osa alan toimijoista jää mahdollisten tuki- ja rahoitustoimien ulkopuolelle, ja täten koko ala kokonaisuudessaan jää kehittymättä.
- Esimerkki yksinyrittäjistä ovat taidekäsityöläiset. Usein tämän ryhmän merkitystä saatetaan väheksyä. Käsityötaidon arvostus kuitenkin kasvaa jatkuvasti ja kuluttajat arvostavat yhä enemmän käsityönä valmistettuja tuotteita. Vaikka kulttuuri- ja luovilla aloilla on suuri houkutus keskittyä helposti skaalautuviin aloihin kuten av- ja kirjallisuus, on juuri taidekäsityöläisten joukossa aloja, jotka edustavat meille tärkeää kulttuuriperinnön säilymistä. Tästä syystä kulttuurin ja taiteen kehittämisessä tulee myös pitää mukana taidekäsityöläiset. Ei tule unohtaa, että myös pienet toimijat voivat kasvaa, kehittyä ja työllistää – ei vain isot yritykset. Lisäksi yksinyrittäjien itsensä sekä alihankkijoiden työllistäminen edistää kokonaistyöllisyyttä.
- Rahoituksen ja tukien tulee jakaantua myös entistä laajemmalle joukolle. Kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäätöksissä usein toistuvat samat isot, vakiintuneet toimijat. Mikäli kulttuuri- ja taidealoja halutaan kehittää, tarvitaan tilaa myös uusille toimijoille erityisesti niille aloille, joissa perinteisesti ei vielä ole vakiintunutta kehittämistoimintaa. Muuttuvassa maailmassa tällaiset toimijat eivät ole pelkästään uusia yhdistyksiä vaan esimerkiksi klusterimaiseen toimintaan tähtäviä yrityksiä. Liian usein myös rahoitusmuodot valuvat kauniista juhlapuheista huolimatta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen hankkeisiin sen sijaan, että kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittämiseen haettaisiin mukaan laajemmalla kirjolla toimijoita mm. liike-elämästä. (esimerkkinä Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen teeman varsinainen hankehaku, ESR+)
- Rahoitusmuodoissa on myös hyvä huomioida, että usein omarahoitusosuuksien muodostaminen voi olla haaste, erityisesti hankkeissa, joissa synnytetään uusia yhteistyön muotoja tai aloitteita. Tämän vuoksi kaivataan joustavia vaihtoehtoja eri kulttuurialojen elinvoimaistamiseen, jossa toimenpiteitä voidaan toteuttaa minimaalisella omarahoitusosuudella.
- Rahoitus- ja avustus/tukimallien tulee tukea entistä enemmän kulttuuri- ja taidealojen toimijoita myös liiketoiminnan kehittämisessä. Kokemuksesta on huomattu, että monesti apurahapäätöksissä taiteen tekeminen itseisarvona on ollut merkittävämpää kuin tahtotila muodostaa omasta osaamisestaan elinkelpoista ja elinvoimaista liiketoimintaan. Siksi esimerkiksi apurahoissa on syytä ottaa sallivampi ote hakijoihin, joilla on halu toimintansa kehittämiseen ja kasvattamiseen - ei vaan taiteenluomiseen, jolle välttämättä ei ole markkinalähtöistä kysyntää. Taiteen ja kulttuurin liiketoiminnan kehittämistä, tuotteistamista ja kaupallistamista ei tule nähdä negatiivisessa valossa, kun puhutaan taiteen tekemisestä.
- Useat rahoitusmuodot korostavat yhteistyötä. On kuitenkin tunnistettava, että kaikilla taiteen ja kulttuurin aloilla ei ole yhteen kokoavia rakenteita, joiden kautta esimerkiksi hankkeita voitaisiin hallinnoida – eikä usein yksittäisellä taiteilijalla ole resursseja ja osaamista tällaiseen. Siksi tarvitaan myös yhteen kokoavia voimia ja koordinoijia, jolloin tarvitaan omanlaisia rahoitus- ja tuki-instrumentteja tällaisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen.

- Suomessa voitaisiin hyödyntää EU:n rahoituksia huomattavasti enemmän. Tässä tuki ja opastus hakemusten tekemiseen pitää viedä erittäin käytännönläheiseksi ja konkreettiseksi. Moni luovan ja kulttuurialan toimija ei edes tiedä minkälaisia EU-rahoitusmahdollisuuksia olisi tarjolla. Rahoitusten verkkopalvelun osoitteen sijaan tarvitaan selkokielistä opastusta ja asiantuntemusta siihen, mitä EU-rahoitusta olisi tarjolla. Erityisesti yhteisöjen ensimmäisen hakemuksen luomista tulisi opastaa jopa kädestä pitäen, sillä tämän jälkeen seuraavan hakemuksen koostaminen on helpompaa.
- Kulttuurin ja taiteen kehittämisessä on tärkeää myös muistaa alat, joiden kasvukäyrä ei ole ollut noususuhdanteinen. Myös alat, jotka ovat jopa pitkään olleet stagnaation tilassa, omaavat kasvupotentiaalia. Mikäli keskitytään vain kasvualoihin, jää kulttuurin ja taiteen kentältä unholaan monia aloja, joita tulisi kehittää ja elinvoimaistaa.

YHTEISTYÖN JA OSALLISUUDEN VOIMA

- Yhteistyö on tulevan kasvun voima. Vaikka kasvua haetaan voimakkaasti eri alojen välisellä yhteistyöllä, ei voida unohtaa alan sisäisen yhteistyön tukemisen tärkeyttä. On aloja, joilla ensin on kehittävä alan keskinäistä yhteistyötä ennen kuin kasvuvoimaa voi hakea alan rajat ylittävästä yhteistyöstä. Tärkeää on, että yhteistyötä lisätään siis alan toimijoidenkin kesken, jolloin esimerkiksi pirstaloituneiden alojen resursseja saadaan kohdennettua vaikuttavammin. Tukea tulee myös alan sisäisen yhteistyön edistämistä ja yhteen tulemistä: konkreettisenä esimerkkinä erilaisten foorumeiden ja verkostojen luomista, joissa alan toimijat voivat kohdata, vaihtaa ajatuksia ja kehittää yhteisiä kehittämisprojekteja.
- Erityisesti pienyrittäjävaltaiset, ja pirstaloituneet, alat vaativat yhteistyön koordinoijaa, jonka rooli ei ole perinteistä välittäjätoimintaa. Myös tällaisten toimijoiden syntymistä & kasvua tulee tukea ja kannustaa, sillä sateenvarjon alle yhteen tuovat toimijat voivat tuoda luoville ja kulttuurialoille mm. taloudellista ja strategista osaamista kasvuun ja kansainvälistymiseen. Tällaiset toimijat voivat toimia osana välittäjäporrasta.
- Kulttuuri-, taide- ja luovilla aloilla pitäisi kehittää myös klusteritoimintaa. Suomessa klusteritoiminta on pitkälti keskittynyt esimerkiksi energiaan, meriteollisuuteen ja matkailuun. Kuitenkin myös kulttuuri- ja taidealat hyötyisivät klusterimaisesta toiminnasta ja saisivat merkittävää etua kannattavuuteen ja kasvuun. Suomen klusteristrategiassa tulisi katsoa klustereiden positiivisia mahdollisuuksia myös kulttuuri- ja taidealoille.

KULTTUURIN KUKOISTAVA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

- Todellinen muutos ja vaikuttavuus syntyy monivuotisissa hankkeissa ja projekteissa. Tämän vuoksi rahoitus- ja tukimuodoissa rahoituskausien ei tule rajautua vain yhteen kalenterivuoteen. Pitempi aikajänne antaa myös resurssit vakiinnuttaa uudet toimintamallit ja -tavat sekä innovaatiot lyhytjänteisen rahoituksen sijaan. Näin luodulle uudelle tarjotaan paremmat menestymisen mahdollisuudet ja otolliset olosuhteet muuttua vakiintuneiksi toimintatavoiksi.
- Rahoittajien, päättäjien ja alan toimijoiden on yhdessä rakennettava pysyviä rakenteita, jotka mahdollistavat alan kehittymisen ja pitkäjänteisen kehitystyön. Tämä ei tarkoita vain lyhytaikaisten projektien rahoittamista, vaan sitoutumista strategiseen kehitykseen/kehittämiseen, joka kantaa hedelmää vuosien päähän.

KANSAINVÄLISTYVÄ KULTTUURI

- Uusien välittäjäportaahan toimijoiden syntyä tulee tukea, sillä tarvitsemme välittäjäportaaseen myös uudenlaisia toimijoita vakiintuneiden toimijoiden rinnalle täydentämään välittäjäporras- ja agentuuritoiminnan kulttuuri- ja taidealojen kirjoa, jotta eri alat olisi huomioitu kattavammin.

Lundán Johanna
Jules & Beryl Oy - Hankejohtaja / Kotimaisten korujen vallankumous:
elinvoimaa yhteistyöstä, digitaalisista mahdollisuuksista ja yhteisestä
kasvusuunnasta